

Hvad skal statens opsparing bruges til?

Børsen den 15 maj 2025

Diskussionerne om Danmarks stærkt forøgede forsvarsudgifter har igen bragt et noget specielt emne op.

Ifølge Danmarks Statistik var den offentlige finansielle nettoformue - forskellen mellem det offentliges passiver og aktiver - ved udgangen af 2024 ca. 700 mia. kr.

Den offentlige opsparing er siden 2019 vokset 369 pct. og udgør nu knap 23 pct. af et års bnp.

Selvom man kan argumentere for, at det offentlige bør have noget på kistebunden, bør et statsbudget på langt sigt gå i nul. Situationen kræver en forklaring.

Først må det understreges, at fænomenet er relativt nyt. Forskellen på det offentliges indtægter og udgifter var mellem 2020 og 2024 et overskud på henholdsvis 8, 105, 98, 93 og 133 mia. kr.

Sidste år var overskuddet således 9,7 pct. af de offentlige udgifter.

Bundlinjen er i stedet, at borgerne betaler langt højere skatter, end de behøver for blot at finansiere det nuværende offentlige forbrug. Havde den offentlige sektor været en virksomhed, havde det været et flot resultat, som ville komme ejerne til gode, men det offentlige udbetaler ikke udbytte og giver ingen aktiegevinster. Bundlinjen er i stedet, at borgerne betaler langt højere skatter, end de behøver for blot at finansiere det nuværende offentlige forbrug.

Det er endda sket i en periode, hvor både det private og det offentlige forbrug er steget 20 pct.

Alligevel er stigningen ikke symmetrisk, da voldsomt stigende forbrugerpriser reelt har udhulet stigningen i privatforbrug til omkring 5 pct.

Balancen mellem privat og offentlige er således tippet både i form af forbrug, og fordi en stor del af det offentliges indtægter spares op uden for borgernes rækkevidde.

Diskussionen af forholdet afslører ikke mindst en dyb skævhed i store dele af den offentlige debat om økonomien, hvor kommentatorer - inklusive flere af mine professorkolleger - taler, som om det går godt, fordi statens finanser er overholdbare.

Meget få spørger dog, hvad opsparingen skal bruges til, eller hvorfor det offentlige overhovedet skal blive ved med at spare op?

Politisk-økonomisk teori giver fundamentalt set tre forskellige svar.

Objektivt set bør det offentlige aldrig tage ressourcer fra borgerne og bruge dem, medmindre det gør det på en måde, der giver mere privat velfærd, end hvis borgerne selv havde investeret deres opsparing.

Det kan være, at Folketinget tror, at det ved bedre end borgerne, omend erfaringen entydigt viser, at staten er en elendig investor.

For det andet er det muligt, at staten forbereder en meget stor investering. Det er bare svært at se, hvad det skulle være.

Den tredje mulighed er, at regeringen er ved at skabe en 'krigskasse', så den kan skabe en kunstig højkonjunktur - en såkaldt politisk business cycle - før næste valg ved pludseligt at bruge dele af opsparingen for at øge dens valgchancer.

Samfundsøkonomisk giver ingen af scenarierne nogen mening. Man må således lede efter rent politiske svar på, hvorfor regeringen vælger at spare så meget op.

Christian Bjørnskov